

KALLASTE KOGUDUS

Kallaste (ven Красные Горы) on kaluriküla, mis 1938. aastal sai linna staatuse. Kallastel on tänapäeval pomoorlaste, varem oli fedossejevlaste kogudus.

Kaluriküla Kallaste, mis asub Peipsi järve kaldal Kokora mõisa territooriumil Alatskivi vallas 39 km kaugusel Tartust, asutasid XVIII sajandil fedossejevlasted, kes põgenesid siia tagakiusamise eest peamiselt Novgorodi ümbrusest. 1802. aastal rajati Kallaste külas puitpalvemaja.

Nikolai I 1926. a ukaas keelas raskolnikute palvemajade taastamise ning uute ehitamise. Algas vanausuliste tagakiusamine. 1830ndate aastate alguses jõudis repressioonide laine ka Peipsimaale. Kallaste palvemaja läbiotsimisel leiti trükitud Evangeelium, milles oli kiri „Novgorodi piiskopkonna Sava Višerski kloostri kloostriülemale annetatud Marfa Ivanova poolt”. Varem olid Kallaste koguduselt ära võetud veel kaks raamatut: „Jutustus Solovetski kloostri märtritest” ja üks miniatuuridega kaunistatud käsikiri. 1937. aastal palvemaja suleti põhjendusega, et selles olevat teostatud remonti, mis aga oli vastuolus 1926. aasta ukaasiga.

Ent koguduse elu jätkus. 1848. aastal teatas Riia piiskop Filaret Riia kuberner Golovinile: „Pärast Kallaste ja Kolkja palvemajade sulgemist muutsid sealsed kirikuõpetajad eramajad palvelateks ning peavad seal öösiti jumalateenistusi. Taolised koosviibimised leiavad aset Kallastel Saveli Kromanovi, Tartu maakonna nekrutivanema majas”. 1850. aastal avastasid võimud salajase palvela vanas puumajas. Maja kästi hävitada, kirikuõpetaja Ivan Ivanov sunniti 1851. a aprillis astuma ühisusu kiriku rüppe – Reveli Püha Nikolause kirikusse.

Aleksander II reformid parandasid mõnevõrra Peipsimaa vanausuliste olukorda. 1865. a ehitati uus palvemaja ning jumalateenistused taastati. 1903. a teostati lagunema hakanud palvemaja kapitaalremont.

1913. a 20. augustil registreeris Liivimaa kubermangu juhtkond vanausuliste pomoorlaste koguduse Liivimaa kubermangu Kallaste külas. Selle koguduse õpetajaks oli Ioann Semjonovitš Gluhharev-Russakov. Samal aastal ehitati praeguse ajani säilinud palvemajale külge kellatorn. Kirikukell osteti kohalike elanike annetustest kogutud raha eest, selle maksumus oli 1200 rubla.

Pärast Eesti Vabariigi väljakuulutamist 1918. aastal oli Kallaste vanausuliste kogudus üks Eesti suuremaid. Kallaste kogudus registreeriti ametlikult 1924. aastal. Hiljem toimus kahel korral ümberregistreerimine – vastavalt 1926. ja 1936. aastal. 1930. aastaks oli Kallaste koguduses 1300 liiget Kuni 1930. aastani oli kirikuõpetajaks Mokii Makarov. 4. detsembril õnnistasid kirikuõpetajad Fjodor Savostkin ja Samson Kuznetsov hingekarjaseks Nikon Dmitrijevits Kukini. Kallaste koguduse esimeheks oli tol ajal I. Dolgošov, kes oli ka Eestimaa Vanausuliste V kongressi delegaat ning osutus valituks Eestimaa Vanausu Kiriku Nõukogusse. 1935. a valiti koguduse esimeheks T. Malõšev.

1930ndate aastate teisel poolel arreteriti N. Kukin lühikeseks ajaks selle eest, et ta pidas kirikupühi vana kalendri järgi, kuid vabastati peagi.

Selle perioodi tähtsaimaks sündmuseks võib pidada Eestimaa Vanausuliste V kongressi läbiviimist Kallastel (17.-19. juulil 1928. a). Kongressil võeti vastu Eestimaa Vanausu Kiriku põhikiri ning valiti Eestimaa Vanausu Kiriku Kesknõukogu.

1920.-1930. aastatel tegutses Kallastel heatasemeline kirikukoor, mida juhatas Filimon Fjodorovitš Pavlov. Kallaste kogudusse kuulus ka Gavriil Frolovi õpilane ikoonimaalija ja restaureerija Mark Grigorjevitiš Solntsev. Kallastel tegutsesid ka ikoonide tikkija J. Dolgošova ning N. Kukin, keda tunti kui käsikirjaliste raamatute osavat ümberkirjutajat.

1940.-1991. aastatel katkes vanausuliste koguduste normaalne elu. Algas avaliku religioonivastase propaganda ning religiooni vastu võitlemise periood. 1941. a organiseeriti Kallastel võitlevate ateistide rühmitus. Ent trotsides kõiki raskusi, püüdsid vanausulised säilitada oma elukorraldust. 1945. a registreeriti Kallaste kogudus Kallaste vanausuliste koguduse nime all; 1940ndate aastate teisel poolel oli koguduses 873 liiget. Kirikuõpetajaks kinnitati Ilja Jakovlevitiš Svinkov, hiljem asusid sellele kohale Nikon Dmitrijevitiš Kukin, Illarion Petrovitiš Talnikov ja Nikolai Savvinovitiš Šlenduhhov. Koguduse esimeheks valiti Isaak Šlenduhhov, hiljem pidasid seda ametit Trifon Ivanovitiš Goruškiin, Gerassim Ivanovitiš Gussarov, Pjotr Timofejevitiš Šlenduhhov ja Saveli Jakovlevitiš Zubarev.

1960ndate aastate teisest poolest kuni 1975. aastani oli Kallaste kirikuõpetaja Fjodor Jakovlevitiš Nojev, seejärel lühikest aega V. Selgitski. Jumalateenistust viisid läbi Jevstolija Sevastjanovna Šlenduhova ja Varvara Lavrentjevna Zahharova.

29. augustil 1998. a toimus Kallastel esmakordselt pärast 1940. aastat koos kõigi Eestimaa vanausuliste kogudustega patroonipüha, mida võib pidada sõjajärgse traditsiooni taastamiseks. Kallaste koguduse pikaajaline esimees Pavel Petrovitiš Varunin valiti Eestimaa Vanausuliste koguduste Liidu sekretäriks.

1998. a osalesid kohalikud vanausulised Kallaste linna 60. aastapäeva ning kiriku 195. aastapäeva tähistamisel. Vanausu traditsioonide austamisest Eestis annab tunnistust fakt, et esmakordselt Eesti Vabariigi taasiseseisvumisest alates tuli Kallastele riigi peaminister Mart Siiman, et õnnitleda vanausulisi nende tähtpäevade puhul. Pidustuste käigus pühitses kirikuõpetaja Vendikt Davõdovitiš Selgitski linna lipu. Praegusel ajal viib jumalateenistusi läbi Hionija Ivanovna Tihhomirova.